

СТАНОВИЩЕ

От Димитър Иванов Костов, професор ВУСИ, дн на дисертационен труд за присъждане на научната степен „Доктор на науките“

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.8. Икономика

Автор на дисертационния труд: д-р Роберт Юрчак

Тема на дисертационния труд: „Механизъм за иновационно развитие в селскостопанския и хранителния сектор в контекста на регионалната икономическа интеграция“

За участие в научното жури съм определен със заповед № 136/27.03.2024 г. на Ректора на Висшето училище по застраховане и финанси проф. д-р Борис Велчев.

В научното жури участвам със становище за защита на дисертационния труд на тема: „Механизъм за иновационно развитие в селскостопанския и хранителния сектор в контекста на регионалната икономическа интеграция“ с автор д-р Роберт Юрчак, докторант в катедра Финанси.

1. Общо описание на представените материали

Автор на дисертационния труд е представил всички необходими документи съгласно изискванията и нормативната уредба на ВУЗФ – София.

Дисертационния труд и автореферата са представени на електронен и хартиен носител.

Декларацията за оригиналност на дисертационния труд включва необходимите изисквания, които дават основание да бъде убеден че дисертационния труд е изцяло авторство на кандидата и не нарушава авторски права на други лица.

С посочената декларация се декларира, че настоящия дисертационен труд не дублира материали от дисертационния труд за получаване на ОНС „доктор“ от същия автор.

Докторанта декларира, че резултатите, които са получени и описани в дисертационния труд от други учени са правилно цитирани в библиографията при спазване на авторското право.

Автор декларира, че този дисертационен труд не е представен в други висши учебни заведения с искане за получаване на научната степен „доктор на науките“.

От справката за изпълнение на наукометричните показатели за получаване на научната степен „доктор на науките“ се вижда, че автора ги покрива напълно.

Списъка с публикациите и техните резюмета са представени съгласно изискванията. По същия начин е представена и справката за цитиранията.

Приемам декларацията за оригиналност на дисертационния труд и считам, че той има оригинални научни и практически приноси.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Доктор Роберт Юрчак е роден през 1970г. в Полша. Завършил е технологичния университет в Щечин със специалност икономическо развитие. Има и друга специалност по национална сигурност от Националния университет по отбрана във Варшава. Доцент е в Академията по приложни науки в Конин. Извежда занятия по Управление на публичния сектор по публичните органи и държавната администрация и по други дисциплини.

Има няколко специализации в областта на икономиката и националната сигурност. Владее руски и английски език.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационния труд е много добре оформен. Материалите са представени в обем от 325 страници и включват: въведение, четири глави, заключение, списък на литературата и 20 приложения. Представянето на анализа на материалите е посочено на 55 таблици и фигури. Библиографията е 178 източника на полски и английски език. Във връзка с дисертационния труд са направени 35 публикации от които една монография.

Селскостопанската политика на Европейския съюз е един от най-важните приоритети, както за всички държави членки, така и за всяка отделна държава. Полша е страна с високо развито селскостопанско производство и има водеща роля в развитието на земеделието в съюза.

Всяка държава, членка на Европейския съюз има своя собствена характеристика по отношение на развитието на земеделието и трябва да намери правилния начин да се включи в ОСП на ЕС. Това изисква тя да обосновава непрекъснато своята политика за развитие на селското стопанство, съобразявайки се с глобалните проблеми на Европа и света.

В тази връзка считам, че темата е дисертабилна, с висока степен на теоретично и практическо значение и въпросите на иновациите като специфичен фактор за икономически растеж са водещи в изследването.

Целта на дисертационния труд е много конкретна и отговаря напълно на заглавието на разработката. Тя е свързана пряко с решаването на проблемите на иновациите в селското стопанство и конкретизира необходимостта от разработването на концептуален модел за механизма на

иновационното развитие на земеделския и хранителния сектори в държавите от ЕС.

Задачите, свързани с постигането на целта са определени много правилно. Считам за необходимо да отбележа, че те са подредени в такава последователност, която да позволи постигането на целта.

За отбелязване е, че първите задачи съвсем правилно са свързани с анализиране на теоретичните основи на формирането на ОСП на ЕС и разкриват същността, класификацията и видовете иновации, свързани с тази политика.

Прави добро впечатление, че още в първите задачи са поставени въпросите за изследване на методологичните подходи за формиране на междумрежови иновационни клъстерни структури. В последните задачи на изследването са включени за разработване прогнози за устойчиво развитие на селскостопанския и хранителния сектори в държавите от ЕС, както и перспективните насоки за развитие на иновационния процес в тези сектори.

Предмета на изследването е икономическия механизъм за иновационно развитие в двата сектора. Той е определен и в самото заглавие на дисертационния труд. Съвсем правилно в него се включва системата от организационни и икономически отношения, които възникват при формирането и усъвършенстването на икономическия механизъм за иновационно развитие на земеделския и хранителния сектори.

Методите на разработката, които се ползват са както традиционни, така и съвременни.

Информацията, която се ползва за разработване на дисертационния труд е свързана с научните постижения на местни и чужди автори по въпросите на механизма на иновационното развитие на селскостопанския и хранителния сектори във връзка с регионалната икономическа интеграция.

Принос на дисертационния труд е че докторанта е взел под внимание правните разпоредби на ФАО, както и законовата нормативна база на Министерството на селското стопанство и развитие на селските райони на Полша.

Научната хипотеза е свързана с разработването на теоретичните и методологични основи за формиране на икономическия механизъм за иновационно развитие на селскостопанския и хранителния сектори в страните от ЕС.

Структурата на разработката е в традиционния модел, което считам за правилно. Първият раздел е теоретико-методичен и в него са включени въпросите, свързани със създаване на икономическия механизъм за иновационно развитие на селскостопанския и хранителния сектори. Много подробно е разгледана ОСП на ЕС с нейните тенденции на развитие.

Автора е направил подробен и задълбочен анализ на високо научно ниво на същността на ОСП на ЕС и нейните цели. Тук са разгледани и

иновациите в практиката, както и подхода за изучаване и оценка на иновациите.

Приносен момент е определянето на видовете иновации, които според автора могат да бъдат на продукт и на процес. Тяхната характеристика е свързана с принципа на комбинирание, като по вид са технологични, организационни и маркетингови.

Във връзка с класификацията на иновациите в селскостопанския и хранителния сектори, автора има своя разработка, която е личен принос. Резултатите от това изследване са посочени на фигура. В тази връзка той дава определение на клъстер като мрежово образование от иновационни системи до верига за стойност.

Втората глава е свързана със състоянието и основните тенденции в развитие на селскостопанския сектор в ЕС. Изследванията тук са извършени в контекста на световния опит, опита на ЕС и на Полша. Приносен момент на автора е неговото определяне на основните условия, които характеризират иновационното развитие. Той счита, че това са: среда, научно производство, организационно-правна основа, инвестиции, финансова подкрепа, човешки ресурси, информационна подкрепа и рискове.

Докторанта е направил задълбочен анализ на тези условия в страните от ЕС. Той е посочил внедряването на новите технологии, които са свързани с био икономиката и био технологиите като важен фактор на иновационното развитие.

В тази част на дисертационния труд е обърнато внимание на аспекти от опита на развити държави по отношение стимулиране на иновационните процеси. Автора счита, че това са въпросите, свързани с концентрацията на ресурсите и средствата за приоритетни иновационни проекти за конкурентни технологии в определени отрасли и за изграждането на клъстери от иновационни технологии.

В тази част на разработката е отделено внимание и на съвременните тенденции в устойчивото развитие на селското стопанство в Полша.

В третата част на разработката са посочени методологичните инструменти за оценка и регулирани на регионалния пазар на хранителни продукти и логистични услуги. Доста подробният анализ показва, че някои държави имат много добро ниво на продоволствена сигурност, а други са с добро и средно ниво. Докторанта има научен принос по отношение изчисляването на глобалния индекс за продоволствена сигурност. На базата на собствена разработка той изчислява този индекс включвайки три показателя, които включват икономическа достъпност, качество и безопасност и физическа наличност. На фигура е показан интегралния показател за шест държави от ЕС.

Собствените проучвания на автора по отношение на категориите „иновация“ и „иновационен“ хранителен продукт му е позволило да определи характеристиките, които трябва да се използват като основа на

схемата за класификация на иновационните хранителни продукти. Според него те са: съгласно тяхното предназначение, в зависимост от хранителната група, по област на иновационна трансформация, в зависимост от модификацията на хранителния продукт и по отношение на пазарния субект. Това е съществен принос.

Направените лични изследвания от автора предоставя възможност да се обосноват условията за осигуряване на логистичния процес в селскостопанския и хранителния сектори. На базата на задълбочени изследвания автора е установил, че най-важната характеристика на логистичните системи е интегралната съвкупност от елементи, които взаимодействат помежду си и отчитат целия комплекс от фактори, влияещи, както върху размера на материалните запаси, така и върху интензивността на вътрешно производствените логистични потоци.

Четвъртата част на разработката е основна на дисертационния труд. В нея е изложен концептуалния модел за иновационно развитие на селскостопанския и хранителния сектори. Тук са и най-важните приноси на дисертацията. Автора е разработил програма за управление на търговските рискове в тези два сектора. В този раздел на дисертацията се обосновава формирането на институционален механизъм за развитие на регионалното публично-частно партньорство.

В определена последователност са изяснени етапите на стратегията за развитие на компаниите в бъдеще. Предварителния подбор на рисковете, плана за превантивни мерки и окончателното изготвяне на програмата за изпълнение на риска.

Авторът е разработил на базата на собствени изследвания Концепция за интегрирана система за управление на риска. В дисертационния труд тя е представена на фигура. Собствена разработка е и разработения матричен модел за ефективно развитие на иновационните продукти. Тези две авторски разработки от дисертационния труд са със най-съществени приноси.

Дисертационния труд включва и заключения, които обобщават цялостната разработка и посочват нейните приноси.

4. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Дисертационния труд на д-р Роберт Юрчак е едно значително добре извършено научно изследване с голям теоретичен принос за науката и с практически принос за земеделието на Полша.

Ще обобща конкретните приноси по следния начин:

А. Научно-теоретични приноси

1. Определяне понятието „иновация“ в областта на селскостопанския и хранителния сектори.

2. Обосноваване на концепция за иновационно развитие на селскостопанския и хранителния сектори.
3. Разработване на методология за потребителския избор на иновационни продукти.
4. Разработен е институционален механизъм за създаване и развитие на регионално публично-частно партньорство.
5. Разработени са методологични подходи за формиране на междумрежови иновационни клъстърни структури.

Б. Научно-практични приноси

1. Разработена е програма за управление на търговските рискове в селскостопанския и хранителния сектори.
2. Изготвена е прогноза за устойчиво иновационно развитие на селскостопанския сектор в държавите от ЕС.
3. Предложени са мерки и препоръки за формиране на институционален механизъм за развитие на публично-частно партньорство в рамките на цифровата икономика.

5. Преценка публикациите по дисертационния труд

Общия брой публикации по дисертационния труд са 35, от които 2 монографии. Всички те са свързани с дисертационния труд и тематиката в него.

6. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

За придобиване на научната степен „доктор на науките“, съгласно минималните национални изисквания, автора е покрил всички групи показатели и някои от тях е надхвърлил по брой точки.

7. Автореферат

Съдържанието на автореферата отговаря напълно на съдържанието на дисертационния труд. Изготвен е съгласно изискванията на нормативната уредба – национална и на ВУЗФ.

8. Критични бележки и препоръки

Считам за необходимо от дисертационния труд да се извадят материалите имащи практически характер и се предоставят на ЕК на ЕС.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационния труд е напълно завършено научно изследване с голямо теоретично и практично значение за науката и практиката.

Големият брой публикации направени от автора и значителната му преподавателска и административна дейност показват, че той има задълбочени научни познания.

Дисертационния труд отговаря напълно на ЗРАСРБ и правилника му за приложение, както и на правилата за придобиване на научната степен „доктор на науките“ във ВУЗФ.

Това ми дава основание убедено да дам своята ПОЛОЖИТЕЛНА оценка за проведеното изследване, както и да предложа на почитаемото научно жури да присъди научната степен „ДОКТОР НА НАУКИТЕ“ на д-р Роберт Юрчак в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки и професионално направление 3.8. Икономика.

10.04.2024 г.

Изготвил становището:

Проф. дн Димитър Костов